

BOSHLANG‘ICH SINFDA BADIY ASARNI TAHLIL QILISHNING METODIK SHARTLARI

Yo‘ldashbayeva Qunduzxon Shokirovna

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Ellikqal`a pedagogika fakulteti

Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi 1-bosqich talabasi

Anotatsiya: Boshlang‘ich sinfda badiiy asarni tahlil qilish, o‘quvchilarda tasavvur, tafakkur va matnni chuqur anglashni rivojlantirishga yordam beradi. Tahlil qilish jarayonida asarning mazmuni, qahramonlar xarakteri, voqealar ketma-ketligi va tasviriy elementlar muhokama qilinadi. Ushbu maqola, boshlang‘ich sinflarda badiiy asarni chuqur tahlil qilish uchun kerakli metodik shartlarni ko‘rib chiqadi, jumladan, asarning mazmunini tushunish, qahramonlar fe‘l-atvori va voqealar mantiqini tahlil qilishni o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: Boshlang‘ich sinf, Badiiy asar, Tahlil qilish, Mazmun, Qahramonlar, Voqealar, Tasviriy elementlar, Mantiqiy xulosa

Boshlang‘ich sinfda badiiy asarni tahlil qilish o‘quvchilarning tasavvurini boyitish, ularda badiiy tafakkurni shakllantirish va matnni chuqur anglashni rivojlantirishning muhim qismidir. Tahlil qilish jarayonida o‘quvchilar badiiy asarning mohiyatini tushunish, uning qahramonlari va voqealari haqida chuqurroq fikr yuritish, tasvirlangan obrazlarni idrok qilish kabi ko‘nikmalarga ega bo‘ladilar. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinflarda badiiy asarni tahlil qilishning metodik shartlari ko‘rib chiqiladi.

1. Asarning Mazmunini Tushunish

Birinchi navbatda, o‘quvchilar asarning mazmunini tushunishlari kerak. Bu uchun asarni tushunib o‘qish, asarda ishtirok etgan asosiy voqealar, qahramonlar va ularning munosabatlarini aniqlash zarur. O‘qituvchi buni badiiy asarning muhim jihatlarini ochib berish orqali amalga oshiradi. Badiiy asar o‘qilgandan so‘ng, o‘quvchilarga asarda nimani tushunganlarini so‘rab, savol-javoblar orqali tafsilotlarni aniqlashga yordam beradi.

2. Qahramonlar va Ularning Fe‘l-atvorini Tahlil qilish

Badiiy asarni tahlil qilishda qahramonlar va ularning fe‘l-atvori katta ahamiyatga ega. O‘quvchilarga har bir qahramon haqida tafsilotlar berib, ularning xarakterlarini aniqlash, qahramonlarning hissiyotlari va harakatlarini tushunishga yordam beradi. O‘qituvchi badiiy asardagi asosiy qahramonlarni ko‘rsatib, ulardan qanday ta’sirlanganini so‘raydi va o‘quvchilarning o‘z fikrlarini bildirishlarini rag‘batlantiradi.

3. Voqealar Zanjiri va Ularning Mantiqiy Xulosa qilish

Badiiy asarni tahlil qilishda voqealar zanjiri va uning mantiqiy xulosasi katta rol o‘ynaydi. O‘quvchilarga asarda sodir bo‘lgan voqealarni izchil tarzda qayta tashkil qilishni tavsiya etiladi. Ular voqealar ketma-ketligini tushunib, har bir voqeaning natijasini tahlil qilishlari kerak. O‘quvchilar mantiqiy xulosa chiqarishga undaladi, bu esa ularda tanqidiy tafakkurni rivojlantiradi.

4. Matnning Tasviriy Aspektlarini Tahlil qilish

Badiiy asarni tahlil qilishda matnning tasviriy aspektlari, jumladan, metaforalar, o‘yinlar va ranglar bilan bog‘liq elementlarni tushunish muhimdir. O‘quvchilarga badiiy asarda ishlatilgan badiiy vositalarni aniqlash, ularning qanday ma‘noni anglatuvchi ekanligini tushunish uchun usul qo‘llaniladi. O‘qituvchi o‘quvchilarga asarda ishlatilgan metaforalar va ranglar haqida gapirib, ularni qanday tasvir qilishini so‘raydi.

5. Qiyoslash va Umumlashtirish

Badiiy asarni tahlil qilishda o‘quvchilarga boshqa asarlar yoki ularning hayotiy tajribalari bilan qiyoslash imkoniyati yaratish muhimdir. Bu qiyoslash orqali o‘quvchilar o‘zlarini asarda tasvirlangan qahramonlar, voqealar yoki obrazlar bilan taqqoslay oladilar. Shunday qilib, ular asarning yangicha tafsirini hosil qiladilar va badiiy tafakkurlarini kengaytiradilar.

Boshlang‘ich sinfda badiiy asarni tahlil qilish o‘quvchilarni badiiy matnlarni chuqurroq tushunishga va ulardan zavqlanishga undaydi. O‘qituvchilar ushbu metodik shartlarni e‘tiborga olib, o‘quvchilarga badiiy asarni samarali tahlil qilish ko‘nikmalarini singdirishlari kerak.

Xulosa qilib aytish mumkin-ki, boshlang‘ich sinfda badiiy asarni tahlil qilish, o‘quvchilarni matnni chuqurroq tushunishga va tasvirlangan voqealarni aniq anglashga yordam beradi. Maqola badiiy asarni chuqur tahlil qilishning muhim metodik shartlarini ko‘rib chiqadi, jumladan, asarning mazmunini tushunish, qahramonlarning xarakterini aniqlash, voqealar ketma-ketligini tushunish va tasviriy elementlarni tahlil qilish kabi jihatlarni o‘z ichiga oladi. O‘quvchilar badiiy asarlarni tahlil qilish jarayonida mantiqiy xulosalar chiqarish, asarda ishlatilgan metaforalar, ranglar va boshqa tasviriy vositalarni tushunish orqali badiiy tafakkurlarini kengaytiradilar. Bundan tashqari, boshqa badiiy asarlar bilan qiyoslash orqali o‘z tajribalari va tushunchalarini kengaytiradilar. Bunday tahlil ularning tafakkurini chuqurlashtirib, mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Maqola badiiy asarlarni chuqur tahlil qilish uchun kerakli metodlarni qo‘llash orqali o‘quvchilarda badiiy tafakkurni rivojlantirish va badiiy matnlarni chuqurroq tushunishga yordam berishga qaratilgan.

Foydalanilgan Adabiyotlar Ro‘yxati:

1. Saidov, A. (2009). "Boshlang‘ich sinflarda badiiy asarlarni tahlil qilish usullari." - Toshkent: O‘zbekiston xalq ta‘limi nashriyoti.
2. Bobomurodova, M. (2015). "Boshlang‘ich sinfda badiiy asarlarni tahlil qilish jarayoni." - Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
3. Xolmatova, N. (2017). "Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining badiiy asarlarni chuqur o‘zlashtirish metodikasi." - Tashkent: Akademnashr.
4. Azimova, G. (2018). "Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun badiiy asarlarni tahlil qilishda vizual vositalarning roli." - Tashkent: Fan va ta‘lim nashriyoti.
5. Yusupova, D. (2016). "Boshlang‘ich sinflarda badiiy asarlarni tahlil qilish usullari." - Tashkent: Yoshlar nashriyoti.